

3. Dzieje Kościoła na Pomorzu Środkowym

Teren parafii Zagórzycyca skoncentrowany jest przy szlaku Słupsk-Lębork. Obszar ten jest częścią wschodnią Pomorza Zachodniego. Można przyznać że jest obszarem granicznym tych terenów. Nie ma zbyt wielu dokumentów mówiących o tej okolicy z okresu wczesnego średniowiecza. Wiemy kiedy dokładnie powstała warownia w widłach Słupi- w VIII w. W tym czasie powstawały w dorzeczach Łupawy i Łeby takie grody jak: Damno, Podole Małe Podole Wielkie, Potęgowo, Równno, Rumsko, Siodłonie, Smołdżino, Wiatrowo¹. Widać już w tym okresie duże skoncentrowanie ludności w formach osad otwartych, których terytorium nazwano w późniejszym okresie Pomorzem Słupskim.

Początków organizacji państwowej na Pomorzu Słupskim nie znamy, przypuszczać jednak należy, że kształtowała się ona w oparciu o miejscowe ośrodki władzy terytorialnej pod rządami miejscowych książąt, wywodzących się z dynastów plemiennych. W związku z toczącymi się ostatnimi laty dyskusjami za pierwszego księcia tych terenów można uznać Racibora, fundatora zakonu joannitów w Sławnie². Bulla papieska z roku 1238 wskazuje, iż sprawował on rządy w drugiej połowie XII wieku. O pierwszych władcach tej ziemi, jak i również ich państwie w pierwszym okresie jego istnienia nie wiemy za wiele. „Rocznik świętokrzyski” mówi, że w 1119 roku książę polski Bolesław Krzywousty pokonał pod Nakłem dwóch władców pomorskich. Uważa się że byli to książę Warcisław I i książę Racibor I³. Po śmierci ostatniego z książąt pomorskich, nazywanych Raciborzycami Racibora II,

---

¹ http://pl.wikipedia.org/wiki/Historia_S%C5%82upska, stan na dzień: 17.03.2008.

² J. Lindmajer, T. Machura, J. Spors, B. Wachowiak, Dzieje Słupska, Słupsk 1986, s. 36.

³ Ibidem, s. 37.

posiadaczem własności stał się Barnim I. Na zjeździe książąt zachodniopomorskich w Kołobrzegu, 12 XII 1227 roku ziemia ta weszła w posiadanie księstwa uznamsko-szczecińskiego. Jednak nie trwało to zbyt długo bo około 1236 roku przeszła na własność księcia gdańskiego Świętopełka. O jej podboju i przyłączeniu do Pomorza Gdańskiego zdecydowała jej wcześniejsza przynależność do książąt z rodu Racibora, z którymi Świętopełk był prawdopodobnie spokrewniony. Od tego momentu toczył Książę gdański boje o te tereny z Wacławem III, który sprzymierzył się z księciem wielkopolski Bolesławem Pobożnym. Znamienną w tym okresie była bitwa w okolicy Słupska, w której to Książę gdański rozgromił posiłki biskupa kamińskiego i rycerstwo niemieckie. W 1266 roku po śmierci Świętopełka przez trzy lata należała słupska ziemia do książąt szczecińskich⁴. W 1277 roku Książę Rugii Wisław II sprzedał do niej prawa margrabiemu brandenburskiemu. Książę wschodniopomorski, Mściwój przyłączył ziemię sławieńsko-słuską do Księstwa Gdańskiego w 1283 r. Po jego śmierci ziemie te opanował Władysław Łokietek, który został wypędzony po paru latach rządów z kraju przez króla czeskiego Wacława II. Ziemia Słupska z Słupskiem jako centrum stała się drugim po Gdańsku ośrodkiem politycznym i miejskim w księstwie wschodniopomorskim w latach 1236-1307. W 1308 roku Krzyżacy uderzając na Gdańsk spalili drewniane zabudowania miasta, zabili polską zgromadzoną na obradach szlachtę. Pomorze Gdańskie przeszło pod niemiecką, krzyżacką administrację na ok. 150 lat. Krzyżacy zbudowali twierdze w miejscach newralgicznych. W Słupsku było to zabudowanie w miejscu grodziska Wendów. Rozgorzałe walki o Pomorze zakończone zostały podziałem między Brandenburgią a Krzyżakami w 1310 roku⁵. W wyniku rozłamu

---

⁴ Pojezierze kaszubskie pod red. B. Augustowski, Gdańsk 1979, s. 282.

⁵ http://pl.wikipedia.org/wiki/Historia_S%C5%82upska, stan na dzień: 17.03.2008.

dynastycznego księstwa wołogojskiego, które miało miejsce w latach 1368-1372 wyodrębnione zostało księstwo słupskie które objął Bogusław V. Jeszcze za życia w 1372 roku Bogusław V wydzielił jedną z części składowych księstwa- ziemie słupska swemu synowi Kazikowi⁶. Pod koniec XIV wieku władzę nad tą częścią Pomorza sprawował Bogusław VIII. Po traktacie toruńskim w 1466 roku nastąpiły zmiany terytorialne. Po Eryku II, którego żoną była Zofia, jak mówią źródła fundatorka kościoła w Zagórzycy⁷ rządy przejął jego syn Bogusław X.

Początki chrześcijaństwa na Pomorzu były skutkiem przyjęcia w drugiej połowie X wieku w 966 roku przez Mieszka I władcy ziem polskich chrztu⁸. Wraz z księciem chrystianizacji podlegali wszyscy mieszkańcy jego ziem. W roku 972 zwycięstwo nad Niemcami pod Cedynią umożliwiło mu podporządkowanie sobie Pomorza Zachodniego. Bolesław Chrobry syn Mieszka I został inicjatorem pierwszej w kraju Piastów metropolii gnieźnieńskiej. Odbędzie się to w roku 1000 podczas zjazdu gnieźnieńskiego, który posiadał charakter kongresowo-synodalny. Postanowieniem tego zjazdu utworzono metropolie w Gnieźnie, w której skład weszły diecezja wrocławska, krakowska i kołobrzeska⁹.

Pierwszym biskupem Kołobrzegu był Reinbern¹⁰. Jednak biskupstwo to istniało krótko. Wysłany przez Bolesława Chrobrego z misją dyplomatyczną na Ruś Kijowską został uwięziony przez księcia Rurykowicza, gdzie zmarł w 1015 roku. Po śmierci biskupa Reinberna kolejnym misjonarzem Pomorza był eremita Bernard zw. Hiszpanem w 1122 roku. W towarzystwie przewodnika i tłumacza udał się na Pomorze.

---

⁶ J. Lindmajer, T. Machura, J. Spors, B. Wachowiak, *Dzieje Słupska*, Słupsk 1986, s. 81.

⁷ T. Kantzow, *Pomerania Kronika pomorska z XVI*, Tom II, Szczecin 2005, s. 62.

⁸ J. Wyrozumski, *Historia Polski do roku 1505*, Warszawa 1983, s. 87.

⁹ M. Bobrzyński, *Dzieje Polski w zarysie*, Warszawa 1974, s. 113.

¹⁰ G. Labuda, *Chryścianizacja Pomorza*, Gdańsk 1993, s. 48.

Został jednak wyśmiany i wypędzony¹¹. Przy okazji pisania o misjach na terenach Pomorza nie można zapomnieć o misji świętego Wojciecha. Był on postacią znaną w cesarskich Niemczech jak i papieskim dworze. Wydalony biskup z Czech, przybył w latach 996-997 na dwór Bolesława Chrobrego księcia polskiego¹². Wyprawa misyjna, której misją było chrystianizacja terenów Gdańska wyruszyła wiosną 997 roku z Gniezna¹³. Po udzieleniu chrztu na terenach Gdańska wyruszył bez eskorty zbrojnej na tereny Prus gdzie poniósł śmierć męczeńską 23 kwietnia 997 roku. Dwa lata po tym zdarzeniu został kanonizowany a jego ciało wykupione przez Bolesława Chrobrego umieszczono w Gnieźnie, które od tego momentu stało się miejscem kultu.

W związku z wspomnianą wcześniej wyprawą Bolesława Krzywoustego na Pomorze Zachodnie z 1119 roku władcy zachodniopomorscy jak i słupscy zostali zobowiązani do przyjęcia z swoim społeczeństwem religii chrześcijańskiej. Zadanie to władca Polski powierzył biskupowi bamberskiemu Ottonowi. W czerwcu 1124 roku za zgodą papieża Kaliksta II i cesarza Henryka V rozpoczął pierwszą podróż misyjną na Pomorzu¹⁴. Biskup Otto von Bamberg w towarzystwie benedyktynów bamberskich i rycerstwa polskiego pod przewodnictwem kasztelana santockiego, Pawła rozpoczął chrystianizację Pomorza Zachodniego. Nawrócił księcia zachodniopomorskiego Warcisława I oraz 22 tysięcy Pomorzan. W czasie pierwszej misji Otton odwiedził szereg grodów należących do Warcisława, założył 11 kościołów. Druga wyprawa Ottona miała miejsce w 1128 roku. Owocem drugiej ewangelizacji pogan była chrystianizacja pogan na wyspie Uznam¹⁵. W

---

¹¹ T. Silnicki, *Z dziejów Kościoła w Polsce*, Warszawa 1960, s. 131.

¹² *Historia Gdańska* pod red. E. Cieślak, t. II, 1454-1655, Gdańsk 1982, s. 230.

¹³ W. Szulist, *Przeszłość obecnych obszarów diecezji pelplińskiej do 1772r.*, Pelplin 2000, s. 21.

¹⁴ G. Bojar-Fijałkowski, *Święty Otton z Bambergu*, Warszawa 1986, s. 52.

¹⁵ B. Dopierała, *Polskie Losy Pomorza Zachodniego*, Poznań 1970, s. 42.

okolice ziemi słupskiej i Słupska jednak nie dotarł. Mimo to tereny te zostały włączone do biskupstwa pomorskiego z stolicą w Wolinie¹⁶. Dowodem przynależności ziem Pomorza Słupskiego jest bulla protekcyjna Innocentego II z 1140 roku, wystawiona dla biskupstwa wolińskiego. Określa ona granice wschodnią biskupstwa w Wolinie na której czele stał biskup Wojciech na rzece Łeba¹⁷. Późniejsze bulle papieskie wystawione dla Wolina z 1188 roku i z roku 1217 potwierdzają tę granicę. Bulla protekcyjna z roku 1188 wydana przez Kaliksta III poddawała diecezję bezpośrednio Stolicy Apostolskiej oraz formalnie potwierdzała przeniesienie stolicy biskupstwa do Kamienia Pomorskiego. Diecezja wolińska odtąd nazywała się diecezją Kamieńską. Dzięki nadaniom książęcy, diecezja rozwijała się bardzo prężnie. W ciągu średniowiecza wybudowano około 1100 świątyń łącznie z kaplicami. W tym czasie na rezydowali diecezją następujący biskupi: biskup Wojciech (1140- 1162), biskup Konrad von Salzwedel (1162- 1186), biskup Konrad von Guetzkow (1233- 1241), biskup Herman von Gleichen (1251-1289)¹⁸.

Pod koniec średniowiecza w Kościele katolickim zauważamy coraz więcej problemów. Przyczynami tego na Pomorzu Zachodnim były duże obciążenia ludu na rzecz Kościoła w postaci wysokich podatków, danin, wszechogarniającego wymiaru sprawiedliwości¹⁹. Z wysokim niezadowoleniem wśród społeczeństwa spotykała się sytuacja gospodarcza duchowieństwa. Proboszczowie często traktowali parafian jako źródło dochodu, kumulowali stanowiska i urzędy²⁰. Wystąpienie

---

¹⁶ J. Lindmajer, T. Machura, J. Spors, B. Wachowiak, *Dzieje Słupska*, Słupsk 1986, s. 37.

¹⁷ *Historia Kościoła* pod red. G. Labudy, t. II, cz. 2, s. 236.

¹⁸ L. Bończa-Bystrzycki, *Zarys dziejów Kościoła na Pomorzu Zachodnim*, [W:] *Schematyzm Diecezji Koszalińsko- Kołobrzeskiej 1972-1992*, Koszalin 1995, s. 72.

¹⁹ W. Szulist, *Przeszłość obecnych obszarów diecezji pelplińskiej do 1772r.*, Pelplin 2000, s. 124.

²⁰ *Gedanensis Millenii Splendor* pod red. M. Klata i J. Mykowskiego, Gdańsk 1995, s. 88.

Lutra w 1517 r. w Wittenberdze zapoczątkowało nowy okres w życiu religijnym Pomorza Zachodniego.

Sejm w pomorski z 13 grudnia 1534 roku uznał naukę Lutra za religię panującą na Pomorzu Zachodnim²¹. Tereny diecezji Kamieńskiej wraz Ziemią Słupską i jej okolicą- obecny dekanat główczycki i łupawski przyjęły protestantyzm. Tereny te wraz z terenami parafii w Zagórzycy poniosły ogromne straty. Kościół katolicki na tych obszarach za wyjątkiem samego miasta Słupska już się nie odrodził²². Reforma Lutra na tych terenach stała się wzorcem budzenia i rozwoju niemieckiej świadomości narodowej. Jakub Hogensee ze Słupska został jednym z generalnych superintendentów kościoła pomorskiego. Ustanowił on i wprowadził na urzędy pierwszych pastorów na tym obszarze.

Po śmierci wiernego katolicyzmowi biskupa E. Manteuffla diecezja kamieńska została podporządkowana książętom, a w 1545 roku ostatni biskup kamieński Bartłomiej Svare spowodował przyjęciem wyznania augsburskiego całkowity upadek biskupstwa. Obszary dawnej diecezji kamieńskiej zostały przydzielone do Apostolskiego Wikariatu Północy.

Wiek XVIII jest okresem, w którym zauważamy odrodzenie Katolicyzmu. Składa się na to wiele aspektów m.in. Kongres Wiedeński z 1815 roku, który dał możliwość pertraktacji papieża z Prusami. Biskup Rzymu został uznany jako głowa krajowego Kościoła katolickiego przez kanclerza Hardenberga na mocy kompromisu z 1821 roku.

Papiestwo 16 lipca 1821 roku ziemie leżące nad środkową Odrą oraz Ziemię Pomorza Zachodniego przydzieliło biskupowi

---

²¹ Chrześcijaństwo na Pomorzu w X- XX w. pod red. J. Borzyszkowskiego, Gdańsk 2001, s.223.

²² W. Szulist, Przeszłość obecnych obszarów diecezji pelplińskiej do 1772r. ,Pelplin 2000, s. 192.

wrocławskiemu. Delegaturę nad tymi terenami objął proboszcz parafii św. Jadwigi z Berlina²³.

Pierwszym jednak przejawem powrotu katolicyzmu na terenach pomorskich była sprawa swobód religijnych jakich domagali się żołnierze Fryderyka Wilhelma²⁴. W roku 1871 liczba żołnierzy katolickich na Pomorzu Zachodnim wynosiła: Sławno- 20, Słupsk- 60, Szczecin- 1000²⁵. Antykościelne prawa w Prusach zostały zniesione konstytucją z dnia 31 I 1850 r. Konstytucja stworzyła warunki do tworzenia na nowo organizacji kościelnych. Dużym zaangażowaniem w tworzeniu pierwszych struktur jak i samej pomocy bezpośredniej dla katolików wykazał się Związek św. Bonifacego utworzony 1849 roku w Regensburgu.

Kolejnym przejawem katolicyzmu na Pomorzu stał się ruch mas jaki napłynął na tereny Pomorza drugiej połowie XIX wieku. Byli to głównie katolicycy urzędnicy, rzemieślnicy i robotnicy, którzy osiedlili się na terenach Słupska, Sławna, Koszalina²⁶. Za nimi przybywali kapłani katolicycy służący posługą duszpasterską. Napływ katolików spowodował rozwój pomorskiej sieci parafialnej. Tak powstał archiprezbiterat pomorski (1862) a później koszaliński (1867). Były to pośrednie ogniwa między urzędami diecezjalnymi a parafiami.

Przez wiele lat przynależność diecezjalna terenów słupskich nie była uregulowana. Próby utworzenia parafii katolickiej w Słupsku kończyły się fiaskiem. Biskup pelpliński, do którego zwracali się Słupszczanie negatywnie odnosił się do tego pomysłu argumentując, iż tereny powiatu słupskiego nie należą do diecezji chełmińskiej.

---

²³ L. Bończa-Bystrzycki, Źródła archiwalne do dziejów Kościoła w XIX w na obecnych terenach diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej, [W:] Studia Koszalińsko-Kołobrzeskie, R. 01, 1992, s. 120.

²⁴ M. Chorzępa, Biskupstwo Kamińskie, GWK.R.06: 1962, nr 12, s. 31.

²⁵ L. Bończa-Bystrzycki, Kościół Katolicki na Pomorzu Zachodnim 1871- 1945, Koszalin 1995, s. 11.

²⁶Ibidem s. 10.

Definitywnie przynależność diecezjalną Słupska i okolicy wyjaśnił akt cyrkumskrypcyjny wydany 11 listopada 1857 roku, który ukazuje, że powiat słupski należy do diecezji wrocławskiej. W tym okresie w całym powiecie słupskim mieszkało 539 katolików²⁷.

Biskup A. Rozentreter swoim pismem z 12 grudnia 1899 roku uznał powiat słupski za teren Delegatury, a papież Pius XI utworzył 1 maja 1923 roku Administrację Apostolską w Tucznie. Z jej terenów utworzono Wolną prałaturę w Pile. Ten stan utrzymał się do momentu zakończenia drugiej wojny światowej²⁸.

Druga wojna światowa wniosła szereg zmian terytorialnych w Europie. Po wytyczeniu granicy zachodniej i północnej na konferencji w Poczdamie Polska zawarła umowę graniczną z Związkiem Socjalistycznych Republik Radzieckich 16 sierpnia 1945 roku. Było to potwierdzeniem istniejącego faktu, który granicę Polski z Rosją umiejscowił wzdłuż linii Curzona²⁹. Od tego momentu Polska znalazła się w bloku krajów wschodnich uzależnionych politycznie od ZSRR.

Historia Kościoła katolickiego w Polsce pod rządami komunistycznymi obejmuje dwa nierównej długości okresy. Pierwszy, w czasie którego panował względny spokój, trwał przez trzy powojenne lata (1945-1948), drugi - ponad 40 lat.

Lata 1945-1948 można uznać z okres przejściowy, w którym władze polityczne bały się otwartego konfliktu z biskupami polskimi³⁰. W tym okresie kardynał August Hlond- 1945 roku utworzył Administrację

---

²⁷L. Bończa-Bystrzycki, Kościół Katolicki na Pomorzu Zachodnim 1871- 1945, Koszalin 1995, s. 27.

²⁸ W. Szulist, Historia przynależności kościelnej obszaru obecnej diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej,[W:] Kronika diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej 1972- 1992, Koszalin 1995, s. 9.

²⁹ M. Borucki, Historia Polski do 1997 roku, Warszawa 1998, s. 288.

³⁰ A. Dybkowska, J. Żaryń, M. Żaryń, Polskie Dzieje od czasów najdawniejszych do współczesności, Warszawa 1998, s. 313.

Apostolską Kamieńską, Lubuską, i Prałaturę w Pile z siedzibą w Gorzowie Wielkopolskim³¹. Gorzowska Administracja Apostolska należała do najbardziej rozległych w Polsce. Liczyła 44 229 kilometrów kwadratowych. Wschodnia granica biegła wzdłuż granicy powiatów: Lębork, Bytów, Człuchów, Złotów, Piła, Strzelce Krajeńskie, Międzyrzecz, Babimost, Wschowa i Zielona Góra. Północna prowadziła wzdłuż Bałtyku. Zachodnia sięgała do Odry i Nysy Łużyckiej. Siedzibą administracji został Gorzów Wielkopolski. Administratorem apostolskim został mianowany ks. dr Edmund Nowicki³².

Śmierć biskupa Hlonda w 1948 roku i wybór na prymasa młodego biskupa z Lublina Stefana Wyszyńskiego rozpoczął okres otwartej walki władz państwa z Kościołem. Od tego momentu nastąpił trudny okres dla katolicyzmu w Polsce. Władze komunistyczne represjonowały wiernych, duchownych i biskupów. W obliczu niebezpieczeństwa zniszczenia katolicyzmu na terenach Polski episkopat podpisał w 1950 roku traktat z władzą, którego celem było wstrzymanie represji komunistów wobec Kościoła. Porozumienie to dało możliwość m.in. do powstania stałych ordynariatów biskupich, diecezji.

Umowa między komunistami a Kościołem nie była można przyznać tylko pozorna. Władze nie respektowały podpisanych postanowień. Rok 1951 przyniósł masowe aresztowania kapłanów. Pod koniec tego roku w więzieniach przebywało około 900 kapłanów³³. Najgłośniejszy w tym czasie stał się proces ordynariusza kieleckiego ks. bp. Czesława Kaczmarka, aresztowanego 21 stycznia 1951 roku. Aresztowanie to wywołało taką falę oburzenia, że Bierut i inni najwyżsi

---

³¹ Z. Szuba, Kościół Katolicki na Pomorzu Zachodnim w powojennym 40 leciu, Poznań 1985, s. 82.

³² Schematyzm Diecezji Gorzowskiej, Gorzów 1988, s. 36.

³³ A. Dybkowska, J. Żaryń, M. Żaryń, Polskie Dzieje od czasów najdawniejszych do współczesności, Warszawa 1998, s. 318.

funkcjonariusze Urzędu Bezpieczeństwa udali się na naradę w tej sprawie do Moskwy.

Pozytywnym przejawem porozumienia z 1950 roku było mianowanie biskupa Teodora Bensch 6 grudnia 1956 roku na pasterza nowo utworzonej diecezji gorzowskiej³⁴.

Bulla *Episcoporum Polaniae* wydana przez papieża Pawła VI 28 czerwca 1972 roku zainicjowana porozumieniem Polski z Republiką Federalną Niemiec ustanowiła nową diecezję opolską, gorzowską, szczecińsko-kamieńską i koszalińsko-kołobrzeską w obszarze której mieściła się parafia w Zagórzycy. Całe terytorium diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej obejmowało ówczesne województwo koszalińskie oraz powiat lęborski³⁵. Pierwszym biskupem nowo utworzonej diecezji został biskup Ignacy Jeż dotychczasowy sufragan diecezji gorzowskiej³⁶.

Dnia 16 października 1978 roku po nagłej śmierci papieża Jana Pawła I kardynałowie wybrali na następcę stolicy piotrowej Polaka, arcybiskupa Krakowa Karola Wojtyłę³⁷.

Wybór Karola Wojtyły na Papieża spowodował wybuch radości i entuzjazmu w społeczeństwie i stał się symbolem odrodzenia religijnego. Decyzją brzemienną w fatalne dla kraju skutki, mającą na celu obronę władzy i dyktatu partii komunistycznej, było ogłoszenie 13 grudnia 1981 roku przez generała Jaruzelskiego stanu wojennego i rozwiązanie Niezależnego Związku Zawodowego "Solidarność". Tysiące osób zostało internowanych, setki tysięcy musiało opuścić Polskę. Kościół stanął po

---

³⁴ L. Bończa-Bystrzycki, *Zarys dziejów Kościoła na Pomorzu Zachodnim*, [W:] *Schematyzm diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej 1972-1992*, Koszalin 1995, s. 83.

³⁵ *Kronika diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej* pod red. J. Turkiel, Koszalin 1995, s. 9

³⁶ *Ibidem*, s. 13

³⁷ A. Dybkowska, J. Żaryń, M. Żaryń, *Polskie Dzieje od czasów najdawniejszych do współczesności*, Warszawa 1998, s. 336.

stronie "Solidarności". Zginęło w tym czasie czterech księży a najbardziej znanym przejawem bestialskiej walki władz z Kościołem stała się męczeńska śmierć księdza Jerzego Popiełuszki w roku 1984.

Ogromnym znaczenie w tym okresie odegrały dwie pielgrzymki Jana Pawła II z 1983 i 1987 roku³⁸. Stały się one drogowskazami do przemian w państwie, których odzwierciedleniem pozostał „okrągły stół” a z nim demokracja³⁹.

Bullą *Totus tuus Poloniae populus* z dnia 25 marca papież Jan Paweł II dokonał reorganizacji administracyjnej Kościoła w Polsce⁴⁰. Utworzono m.in. metropolię gdańską oraz diecezje pelplińską i toruńską. Likwidacji uległa diecezja chełmińska. Zmiany te dotknęły terenów parafii w Zagórzycy. Parafia Zagórzycy przeszła podobnie jak parafie z dekanatu Lębork, Bytów, Człuchów pod zwierzchnictwo diecezji pelplińskiej.

Pierwszym biskupem pelplińskim został Jan Bernard Szłaga⁴¹, biskupem pomocniczym Piotr Krupa dotychczasowy sufragan diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej.

Tereny parafii w Zagórzycy w 1992 roku zostały oderwane terytorialnie od Pomorza Zachodniego, jurysdykcji biskupów zachodnich. Od tego momentu, aż po dzisiejszy czas „sercem” parafian z Zagórzycy jest przepiękna architektonicznie jak i historycznie bazylika katedralna w Pelplinie⁴².

---

³⁸ M. Borucki, *Historia Polski do 1997 roku*, Warszawa 1998, s. 331.

³⁹ A. Dybkowska, J. Żaryń, M. Żaryń, *Polskie Dzieje od czasów najdawniejszych do współczesności*, Warszawa 1998, s. 344.

⁴⁰ <http://www.koszalin.opoka.org.pl/bulla.htm>, stan na dzień: 12. 04. 2008.

⁴¹ J. Ciecholewski, *Skarby Pelplina*, Pelplin 1997, s. 24.

⁴² *Ibidem*. s. 28.

ROZDZIAŁ II

POŁOŻENIE, LUDNOŚĆ GMINY DAMNICA I STRUKTURA ORGANIZACYJNA PARAFII ZAGÓRZYCA

1. Charakterystyka terenu: rzeźba terenu, wybrane cechy klimatu

Fot.17, Zdjęcie lotnicze przedstawiające ukształtowanie terenu Gminy Damnica, w lewym rogu widoczna miejscowość Zagórzycyca, 2006 rok.

Rzeźba terenu

Rzeźba terenu jest ważnym elementem krajobrazu, który często przesądza o jego charakterze. Stanowi długotrwały proces, w czasie którego wzajemnie oddziałują na siebie różne czynniki. W przypadku terenu Gminy Damnica był to proces przede wszystkim glacjacji i deglacjacji obszaru oraz ruchy neotektoniczne⁴³.

---

⁴³ M. Jasiulewicz, Rozwój wielofunkcyjny obszarów wiejskich Pomorza Środkowego, Słupsk 1996, s. 105.

Przed okresem czwartorzędu obszar Gminy Damnica, był tylko nieznacznie wzniesiony ponad poziom morza i miał słabo zróżnicowaną powierzchnię. Współczesne obszary zlokalizowane są głównie w dorzeczu rzeki Łupawa i obejmują przede wszystkim tereny młodoglacjalnej rzeźby lodowcowej.

Zdecydowana większość obszaru formowała się w plejstocenie, w okresie degradacji pokrywy lądolodu. Ostatni postój lodowca skandynawskiego trwający kilka tysięcy lat miał miejsce około 15- 17 tys. lat temu. Lodowiec wyrywał i ścierał skalne podłoże, złobił teren zabierając skały tworząc najczęściej formy moren dennych lub falistych⁴⁴. Topniejąc stawał się źródłem ogromnej ilości wody unoszącej piasek i żwir. Materiał ten osadzany był w formie stożków kształtujących równiny sandrowe i sandrowe doliny. Powstałe obszary sandrowe cechuje dość spokojne, faliste ukształtowanie powierzchni, o niewielkich różnicach wysokościowych.

Rezultatem działalności lądolodu jest mozaika morenowa i sandrowa. Bardzo charakterystycznym morenowym, najbardziej jednorodnym i największym obszarem jest dość płaska lub lokalnie falista strefa moreny dennej, wyodrębniona jako Wysoczyzna Damnicka.

Wysoczyzna Damnicka to obszar, który góruje nad okolicą osiągając wysokości w przedziale 40- 80m, a miejscami nawet do 100 m⁴⁵. Dzięki większemu wzniesieniu i stromym zboczom rozgraniczających dolin Wysoczyzna Damnicka wyraźnie się wyodrębnia z otaczających ją regionów. Charakterystyczną cechą ukształtowania są występujące na południe od wsi Damnica, od której wysoczyzna nosi nazwę pojedyncze odosobnione wzgórza morenowe.

---

⁴⁴ L. Roszko, Recesja ostatniego lądolodu z terenu Polski, [W:] Ostanie zlodowacenie skandynawskie w Polsce, Warszawa, 1968, s. 34.

⁴⁵ E. Szefińska, Porosty wschodniej części Wysoczyzny Damnickiej. - Słupsk, 1992, s. 44.

Takie wzniesienie górujące nad okolicą możemy zaobserwować wjeżdżając do miejscowości Zagórzycyca.

Wybrane cechy klimatu

Charakterystyczną cechą klimatu na terenach Gminy Damnica jest duża zmienność stanów pogodowych. Przedwiośnie rozpoczyna się z niewielkim opóźnieniem w stosunku do trendów leżących w głębi kraju⁴⁶. Charakterystyczne jest również opóźnienie daty pojawienia się jesieni i przedzimia. Początek zimy przypada na pierwsze dni stycznia.

Średnia temperatura roczna wynosi +7,7 stopnia Celsjusza. Najzimniejszymi miesiącami jest styczeń i luty, których temperatury średnie wahają się w granicach od -1 do -2 stopnia Celcjusza.

Łagodniejsze zimy charakterystyczne są dla północnych obrębów gminy. Miesiące wiosenne są stosunkowo chłodne, suche i słoneczne. Lato jest chłodniejsze niż w głębi kraju- pochmurne i wilgotne, a jesień i zima są znacznie cieplejsze.

Średnia suma opadów atmosferycznych na tych terenach wynosi powyżej 750 mm. Jest to ilość wyższa niż w kraju dlatego sprzyja to głównie uprawom ziemniaka. Najczęstsze opady występują w lipcu natomiast najmniejsze w maju⁴⁷.

Opady gradu występują rzadko i średnio nie przekraczają 4 przypadków gradu rocznie na każde 100 km kwadratowych. Podobnie niższa niż w pozostałych regionach kraju jest częstotliwość występowania burz, kształtująca się na poziomie 15- 18 burz w roku.

---

⁴⁶ E. Szefińska, Porosty wschodniej części Wysoczyzny Damnickiej. - Słupsk, 1992, s. 54.

⁴⁷ B. Czaja, Rolnictwo gminy Damnica, Słupsk 1986, s. 38.

Średnia wilgotność w gminie jest również wyższa niż w głębi Polski i wynosi 82%.

Wiatry okolicy są przeważnie zachodnie i południowo-zachodnie, przynoszące zmienną pogodę połączoną z opadem deszczu lub śniegu. Wiosną dominują suche i mroźne wiatry północno-wschodnie, latem zazwyczaj chłodne przynoszące deszcze wiatry zachodnie i północno-zachodnie. Wiatry silne występują na tych terenach najczęściej w miesiącach zimowych, a zwłaszcza w styczniu. Maksymalne prędkości wiatru przekraczają momentami 20m/s, dochodząc w skrajnych przypadkach nawet do 30 m/s⁴⁸.

2. Ludność

Lata 1939- 1945 to czas II wojny światowej. Okres ten należy do najczarniejszych z kart historii świata. Wojna pochłonęła miliony istnień ludzkich na całym świecie, zmieniła bieg dotychczasowych wydarzeń.

Zima roku 1945 był przełomowym okresem dla ziem Pomorza Zachodniego. Armia radziecka będąca w ofensywie zajmowała kolejne tereny okupowane przez hitlerowców. Dnia 8 marca 1945 roku Rosjanie zajęli miejscowość Zagórzycyca i Damnica, w której stacjonowali do końca 1950 roku⁴⁹.

Po zakończeniu wojny w wyniku układu w Poczdamie tereny Pomorza Zachodniego zostały przyznane Polsce⁵⁰. Od tego momentu nastąpiło wysiedlanie ludności niemieckiej a zasiedlanie terenów ziem odzyskanych mieszkańcami pochodzącymi z różnych stron Polski.

---

⁴⁸ S. Tarnowska, Występowanie wiatrów na wybrzeżu, Gdańsk, 1957, s. 67.

⁴⁹ <http://www.powiatslupsk.info/damnicawies.htm>, stan na dzień: 02.05.2008

⁵⁰ B. Gałka, Historia Polski 966-1989, Gdańsk 1997, s. 219

Dnia 10 maja 1945 roku władzę w Zagórzycy objęli Polacy pochodzący głównie z terenów wschodnich (przedwojenne województwo stanisławowskie, okolice Przemyśla i Sanoka)⁵¹. W tym samym roku w miejscowości utworzono Urząd Gminy, który mieścił się w budynku plebani, komisariat w budynku szkolnym numer 3. Pierwszym wójtem został Zygmunt Małowski a komendantem obywatel Zdrojewski⁵².

Od 1947 do 1973 roku na terenach dzisiejszej Gminy Damnica powstawały Gromadzkie Rady Narodowe. Mieściły się one m.in. w miejscowości Zagórzycy, Damnica, Damno, Stara Dąbrowa⁵³.

W roku 1977 w wyniku reorganizacji państwowej utworzono Gminę Damnica z siedzibą władz w miejscowości Damnica, przynależącą do utworzonego w 1975 roku województwa śląskiego⁵⁴.

Głównym źródłem utrzymania ludności była uprawa roli i hodowla zwierząt. Charakterystycznym tego przejawem była organizacja na tych terenach od 1946 roku państwowych gospodarstw o nazwie Państwowe Nieruchomości Ziemskie, które od 1949 roku przekształciły się w Państwowe Gospodarstwa Rolne tzw. PGR⁵⁵.

Ludność Gminy Damnica podobnie jak całego Pomorza ukształtowała się pod wpływem intensywnych przemieszczeń migracyjnych spowodowanych zmianami po II wojnie światowej. Składały się na to z jednej strony wyjazdy za Odrę zdecydowanej większości ludności niemieckiej, z drugiej natomiast trwające przez kilkanaście lat osiedlanie się ludności polskiej repatriowanej ze wschodu i centralnych terenów kraju.

---

⁵¹ Rozmowa z mieszkańcem Zagórzycy p. J. Bubniak

⁵² AUG Damnica, Kronika Urzędu Gminy w Damnicy, s. 8

⁵³ Ibidem s. 9

⁵⁴ J. Lindmajer, T. Machura, J. Spors, B. Wachowiak, Dzieje Śląska, Śląsk 1986, s. 382.

⁵⁵ Historia Śląska pod red. S. Gierszewskiego, Poznań 1981, s. 462.

Lata 1945- 1949 były okresem specyficznym dla regionu, odbiegającym od naturalnego rozwoju. Związane to było z regulacją problemu niemieckiego i dopiero od 1950 roku zaznaczył się stały wzrost liczby ludności. Stan ten utrzymywał się do lat siedemdziesiątych, w którym zauważamy wzrost liczebności populacji. Spowodowany był on tym, iż w wiek rozrodczy, produkcyjny wkraczały powojenne roczniki wyżu demograficznego. Fakt ten utrzymywał się do połowy lat osiemdziesiątych. Od roku 1986 zauważamy unormowanie się na jednym dużo niższym poziomie stanu urodzeń.

Rozwój liczebności ludności w Gminie Damnica nie odznaczał się tak dużym tempem jak wzrost liczby ludności w okolicznych miastach takich jak Słupsk, Ustka, Lębork. Spowodowane to było dużo mniej atrakcyjną sytuacją gospodarczą, ekonomiczną tego terenu. Brak przemysłu, dużych zakładów przemysłowych zniechęcał nowych ludzi by osiedlali się na tych ziemiach, a nawet powodował, że młoda część społeczeństwa często migrowała w celach poprawy jakości życia do większych aglomeracji. Ta tendencja utrzymywała się do lat dziewięćdziesiątych. W dzisiejszych czasach można zaobserwować odwrotną sytuację. Coraz częściej ludzie z okolicznych miast przy coraz lepszej infrastrukturze komunikacyjnej w poszukiwaniu ciszy, piękna krajobrazu osiedlają się na tych terenach.

Tabela nr 3

Liczba ludności z wyszczególnieniem liczby kobiet, mężczyzn, małżeństw, urodzin, zgonów w Gminie Damnica w latach 1977 – 1990.

Rok	Ludność ogółem	mężczyźni	kobiety	małżeństwa	urodziny	zgony
1977	5875	2965	2910	48	118	33
1978	5791	2925	2866	48	113	39
1979	5628	2840	2788	52	142	32
1980	5602	2798	2804	51	135	33
1981	5592	2832	2760	60	137	35
1982	5613	2834	2779	60	136	41
1983	5664	2859	2885	76	153	63
1984	5727	2855	2872	48	134	37
1985	5718	2849	2869	31	122	43
1986	5702	2843	2859	27	70	25
1987	5700	2855	2845	43	126	39
1988	5703	2857	2846	25	58	27
1989	5938	2984	2954	48	107	44
1990	5958	2994	2964	47	141	45

Źródło: Archiwum Państwowe w Koszalinie filia w Słupsku, akta województwa słupskiego w latach 1977- 1990.

Powyższa tabela ilustruje jednostajny współczynnik liczbowy odnośnie badanych aspektów życiowych. Nie zauważamy zbyt dużych wahań między poszczególnymi latami. Wyjątek stanowi rok 1986 i rok 1988, w których liczba urodzin, małżeństw, zgonów jest dużo niższa od pozostałych roczników. Trudno jednoznacznie powiedzieć czym to jest spowodowane.

Druga wojna światowa w całym kraju, a w szczególności na ziemiach odzyskanych pozostawiła zniekształcone struktury według płci. W latach czterdziestych i na początku lat pięćdziesiątych ludność charakteryzowała się dużą migracją, niewspółmierną ilością kobiet do mężczyzn oraz starców.

Z czasem następowały zmiany, które prowadziły do wyrównania proporcji w strukturze ludności. Składały się na to naturalne procesy biologiczne zwiększające liczbę młodej społeczności oraz cały czas trwające ruchy migracyjne.

W wyniku migracji spowodowanej zmianą granic po drugiej wojnie światowej ludność osiedlająca się na terenie dzisiejszej Gminy Damnica deklarowała przynależność do kościoła katolickiego. Katolicy po osiedleniu się zaczęli przysposabiać dotychczasowe świątynie protestanckie dostosowując je do swoich potrzeb.

Dnia 20 grudnia 1945 roku została poświęcona świątynia w Zagórzycy⁵⁶. Osiemnastowiecznej świątyni obrano za patrona świętego Józefa.

W wyniku trudności wynikających z natury polityczno-państwowej sieć parafialna nie była na terach ziem północnych dobrze rozbudowana. Państwo nie zezwalało na tworzenie nowych parafii a tym samym obszary ich były ogromne. Obejmowały swym zasięgiem do kilkudziesięciu kościołów. Tak sytuacja do 1951 roku była w Zagórzycy. Od momentu objęcia, poświęcenia świątyni przez katolików do 1951 roku kościół w Zagórzycy podlegał kanonicznie do parafii świętego Ottona w Słupsku w dekanacie słupskim. Pierwszym administratorem został ksiądz Czesław Laszyński z Dębnicy Kaszubskiej⁵⁷.

---

⁵⁶ Schematyzm AAKL i PP, Gorzów Wielkopolski 1949, s. 213.

⁵⁷ Schematyzm AAKL i PP, Gorzów Wielkopolski 1949, s. 213.

Tabela nr 4

Liczba katolików i miejscowości podlegających administracji księży z placówki duszpasterskiej z Zagórzycy w roku 1949.

Miejscowość	Liczba Katolików
Mianowice	200
Paprzyce	200
Stara Dąbrowa	130
Warblewo	105
Wielogłowy	85
Zagórzycyca	300
Razem	1020

Źródło: Schematyzm AAKL i PP, Gorzów Wielkopolski 1949, s. 213.

Powyższa tabela ilustruje pierwsze struktury kościoła katolickiego po drugiej wojnie światowej w Zagórzycy. Jak wynika z informacji do kościoła pod wezwaniem świętego Józefa przynależało sześć miejscowości o łącznej ilości tysiąca dwudziestu wiernych. Dane z schematyzmu zdają się nie do końca dokładne. Z pewnością do kościoła w Zagórzycy przynależało więcej miejscowości a bynajmniej brakuje oddalonej od kościoła o 1 km miejscowości liczącej około 300 mieszkańców Karżniczki. Po rozmowach z pierwszymi osadnikami z tej miejscowości po drugiej wojnie światowej teza przynależności ich do kościoła w Zagórzycy utwierdziła się⁵⁸.

---

⁵⁸ Rozmowa z mieszkańcem Karżniczki p. J Dylem.

Miejscowości przynależne do struktury kościoła w Zagórzycy z 1949 roku skupiały głównie ludzi utrzymujących się z uprawy roli (Zagórzycy, Stara Dąbrowa), bądź pracujących w Państwowych Gospodarstwach Rolnych (Mianowice, Paprzyce, Warblewo, Wielogłowy). Z czasem w związku z wzrostem miejscowej liczby ludności, a przede wszystkim reorganizacji kościoła katolickiego, na mocy której utworzono parafie pod wezwaniem świętego Józefa w Zagórzycy liczba katolików podlegająca świątyni diametralnie się powiększyła.

Tabela nr 5

Liczba katolików należąca do parafii pod wezwaniem świętego Józefa w Zagórzycy w latach 1949 – 2007.

Rok	Liczba katolików	Rok	Liczba katolików
1949	1020	1987	2270
1959	3292	1992	2850
1974	2700	1998	3000
1977	2700	2002	3150
1982	2700	2006	3150

Źródło: *Schematyzm AAKL i PP, Gorzów Wielkopolski 1949, s. 213, Schematyzm Diecezji Gorzowskiej, Gorzów Wielkopolski 1959, s. 240, Schematyzm Diecezji Koszalińsko- Kotobrzeskiej, Koszalin 1977, s. 193, Koszalin 1982, s. 276, Koszalin*

1987, s. 244, *Rocznik diecezji Pelplińskiej, Pelplin 1992, s. 113, Pelplin 1995, s. 281-283, Pelplin 1998, s. 121, Pelplin 2002, s. 153, Pelplin 2006, s. 159*

Analizując tabele dotyczącą liczebności katolików w parafii pod wezwaniem świętego Józefa w Zagórzycy można stwierdzić, iż stan ludności powiększał się jednostajnie. Duża liczba katolików w roku 1959 jest spowodowana bardzo rozległym terytorium parafii. W tym czasie przynależał do kościoła w Zagórzycy kościół filialny pod wezwaniem świętego Szymona i Tadeusza Judy. Do dnia 28. 08. 1973 kiedy to erygowano parafię w Damnie ludność tych terenów wchodziła w struktury kościoła w Zagórzycy powiększając ilość katolików. Podobna sytuacja zaistniała w latach osiemdziesiątych. Na rzecz nowo utworzonej parafii w Dobieszewie liczba katolików zmalała o około czterystu wiernych⁵⁹. Od roku 2002 widzimy niezmienny stan ludności katolickiej w parafii w Zagórzycy oscylujący na liczbie około 3150 wiernych.

3. Struktura organizacyjna parafii od 1951 roku

Wysiedlanie Niemców i osiedlanie Polaków na terenach Ziemi Zachodnich doprowadziło do zmiany struktury konfesyjnej. Przed II wojną światową kościoły były w posiadaniu ludności wyznania ewangelickiego. Katolicy mieszkali do zakończenia wojny w rozproszeniu. W większości miast i wsi nie było świątyn katolickich. Parafie katolickie rozsiane po terenie Pomorza Zachodniego i ziemi lubuskiej należały do diecezji wrocławskiej, berlińskiej i prałatury pilskiej.

W wyniku uchwały poczdamskiej dawne ziemie niemieckie na wschód od linii idącej od Morza Bałtyckiego, bezpośrednio na zachód od

---

⁵⁹ Schematyzm Diecezji Koszalińsko- Kołobrzeskiej, Koszalin 1987, s. 379.

Świnoujścia, wzdłuż rzeki Odry wraz z wolnym Miastem Gdańsk i Prusami Wschodnimi zostały włączone pod administrację Państwa Polskiego.

Wraz z nową organizacją państwową pojawiły się struktury kościelne na ziemiach odzyskanych. Pierwsze informacje dotyczące struktury kościelnej po II wojnie światowej w Zagórzycy datuje się już na rok 1945⁶⁰.

Dnia 1 czerwca 1951 roku nastąpiło erygowanie parafii pod wezwaniem świętego Józefa w Zagórzycy⁶¹. Od tego momentu możemy mówić o pierwszej polskiej strukturze parafialnej na tych terenach, która trwa nie przerywanie do dnia dzisiejszego. Tabela poniżej przedstawia liczbę kościołów wraz z liczbą miejscowości przynależnych do parafii w Zagórzycy.

Tabela nr 6

Struktura organizacyjna parafii pod wezwaniem świętego Józefa w Zagórzycy w latach 1955 – 2006.

Rok	Liczba kościołów	Liczba miejscowości
1955	1	12 ⁶²
1959	3	27 ⁶³
1969	3	26 ⁶⁴

⁶⁰ Schematyzm AAKL i PP, Gorzów Wielkopolski 1949, s. 213.

⁶¹ Schematyzm Diecezji Gorzowskiej, Gorzów Wielkopolski 1959, s. 240.

⁶² Schematyzm Ordynariatu Gorzowskiego, Gorzów Wielkopolski 1955, s. 241: miejscowości należące do parafii: Zagórzycza, Dąbrowa Stara, Domaradz, Karżniczka, Mianowice, Paprzyce, Saborze, Warblewo Stare, Warblewo Nowe, Wielogłowy, Zagórzyczki

⁶³ Schematyzm Diecezji Gorzowskiej, Gorzów Wielkopolski 1959, s. 240: miejscowości należące do parafii: Zagórzycza, Bobrowniki, Bięcino, Bięcino kol., Damno, Damnica, Dachowo, Domaradz, Dreżewo, Grapice, Jeziorki, Karżniczka, Lipno, Łabień, Łojewo, Mianowice, Paprzyce, Saborze, Stara Dąbrowa, Strzyżyno Słupskie, Święcichowo, Świtaty, Warblewo, Wiatrowo, Wielogłowy, Wiszno, Zagórzyczki.

⁶⁴ Schematyzm Diecezji Gorzowskiej, Gorzów Wielkopolski 1969, s. 248: miejscowości należące do parafii: Zagórzycza, Bobrowniki, Bięcino, Bięcino Kolonia, Damno, Damnica, Damnica Kolonia,

1974	4	15 ⁶⁵
1977	4	12 ⁶⁶
1982	3	12 ⁶⁷
1987	3	15 ⁶⁸
1992	3	15 ⁶⁹
1995	3	15 ⁷⁰
1998	3	14 ⁷¹
2000	3	14 ⁷²
2002	3	14 ⁷³
2004	3	14 ⁷⁴
2006	3	14 ⁷⁵

Domaradz, Dreżewo, Grapice, Jezioroki, Karżniczka, Lipno, Łabień, Łojewo, Mianowice, Paprzyce, Saborze, Stara Dąbrowa, Strzyżyno Słupskie, Światały, Warblewo, Wiatrowo, Wielogłowy, Wiszno, Zagórzyczki.

⁶⁵ Schematyzm Diecezji Koszalińsko- Kołobrzeskiej, Koszalin 1974, s. 84: miejscowości należące do parafii: Zagórzycza, Bięcino, Bięcino Kolonia, Damnica, Damnica Kolonia, Domaradz, Karżniczka, Mianowice, Mrówczyno, Paprzyce, Saborze, Stara Dąbrowa, Warblewo, Wielogłowy, Zagórzyczki.

⁶⁶ Schematyzm Diecezji Koszalińsko- Kołobrzeskiej, Koszalin 1977, s. 193: miejscowości należące do parafii: Zagórzycza, Bięcino, Damnica, Domaradz, Karżniczka, Mianowice, Mrówczyno, Paprzyce, Saborze, Stara Dąbrowa, Wielogłowy, Zagórzyczki.

⁶⁷ Schematyzm Diecezji Koszalińsko- Kołobrzeskiej, Koszalin 1982, s. 276: miejscowości należące do parafii: Zagórzycza, Bięcino, Damnica, Domaradz, Karżniczka, Mianowice, Mrówczyno, Paprzyce, Saborze, Stara Dąbrowa, Wielogłowy, Zagórzyczki.

⁶⁸ Schematyzm Diecezji Koszalińsko- Kołobrzeskiej, Koszalin 1987, s. 244: miejscowości należące do parafii: Zagórzycza, Bięcino, Budy, Damnica, Dębniczka, Domaradz, Karżniczka, Mianowice, Mrówczyno, Paprzyce, Saborze, Stara Dąbrowa, Stawy, Wielogłowy, Zagórzyczki.

⁶⁹ Rocznik Diecezji Pelplińskiej, Pelplin 1992, s. 113: miejscowości należące do parafii: Zagórzycza, Bięcino, Budy, Damnica, Dębniczka, Domaradz, Karżniczka, Mianowice, Mrówczyno, Paprzyce, Saborze, Stara Dąbrowa, Stawy, Wielogłowy, Zagórzyczki.

⁷⁰ Rocznik Diecezji Pelplińskiej, Pelplin, 1995, s. 282: miejscowości należące do parafii: Zagórzycza, Bięcino, Budy, Damnica, Dębniczka, Domaradz, Karżniczka, Mianowice, Mrówczyno, Paprzyce, Saborze, Stara Dąbrowa, Stawy, Wielogłowy, Zagórzyczki.

⁷¹ Rocznik Diecezji Pelplińskiej, Pelplin, 1998, s. 121: miejscowości należące do parafii: Zagórzycza, Bięcino, Budy, Damnica, Dębniczka, Domaradz, Karżniczka, Mianowice, Mrówczyno, Paprzyce, Saborze, Stara Dąbrowa, Wielogłowy, Zagórzyczki

⁷² Rocznik Diecezji Pelplińskiej, Pelplin, 2000, s. 151: miejscowości należące do parafii: Zagórzycza, Bięcino, Budy, Damnica, Dębniczka, Domaradz, Karżniczka, Mianowice, Mrówczyno, Paprzyce, Saborze, Stara Dąbrowa, Wielogłowy, Zagórzyczki

⁷³ Rocznik Diecezji Pelplińskiej, Pelplin, 2002, s. 153: miejscowości należące do parafii: Zagórzycza, Bięcino, Budy, Damnica, Dębniczka, Domaradz, Karżniczka, Mianowice, Mrówczyno, Paprzyce, Saborze, Stara Dąbrowa, Wielogłowy, Zagórzyczki

⁷⁴ Rocznik Diecezji Pelplińskiej, Pelplin, 2004, s. 156: miejscowości należące do parafii: Zagórzycza, Bięcino, Budy, Damnica, Dębniczka, Domaradz, Karżniczka, Mianowice, Mrówczyno, Paprzyce, Saborze, Stara Dąbrowa, Wielogłowy, Zagórzyczki

⁷⁵ Rocznik Diecezji Pelplińskiej, Pelplin, 2006, s. 159: miejscowości należące do parafii: Zagórzycza, Bięcino, Budy, Damnica, Dębniczka, Domaradz, Karżniczka, Mianowice, Mrówczyno, Paprzyce, Saborze, Stara Dąbrowa, Wielogłowy, Zagórzyczki

Źródło: Schematyzm Ordynariatu Gorzowskiego, Gorzów Wielkopolski 1955, s. 241, Schematyzm Diecezji Gorzowskiej, Gorzów Wielkopolski 1959, s. 240, Gorzów Wielkopolski 1969, s. 248, Schematyzm Diecezji Koszalińsko-Koło-brzeskiej, Koszalin 1974, s. 84, Koszalin 1977, s. 193, Koszalin 1982, s. 276, Koszalin 1987, s. 244, Rocznik diecezji Pelplińskiej, Pelplin 1992, s. 113, Pelplin 1995, s. 281- 283, Pelplin 1998, s. 121, Pelplin 1999, s. 124, Pelplin 2000, s. 151, Pelplin 2002, s. 153, Pelplin 2004, s. 156, Pelplin 2006, s. 159.

Pierwszym kapłanem związanym z powojennym kościołem był ksiądz Czesław Laszyński administrator z Dębnicy Kaszubskiej⁷⁶. Duże braki duchownych po II wojnie światowej powodowały, iż jeden duchowny zajmował się kilkoma placówkami. Ta sytuacja dotyczyła księdza Laszyńskiego, który pod swą kuratelą jako administrator posiadał kościół w Dębnicy Kaszubskiej jak i w Zagórzycy⁷⁷. Jak wynika z tabeli początki parafii były związane z jednym kościołem. Z czasem w wyniku zmian reorganizacyjnych ilość kościołów przynależnych do parafii w Zagórzycy się powiększyła. Jak podają schematyzm diecezjalne w latach 1959- 1969 do parafialnych struktura przynależały trzy świątynie. Był to kościół parafialny w Zagórzycy, kościół filialny w Damnicy i Damnie. Tym samym wraz z zwiększeniem terytorium parafii zwiększyła się ponad dwukrotnie liczba miejscowości od momentu erygowania parafii.

W latach 1974- 1977 parafia liczyła cztery świątynie w: Zagórzycy i Damnicy oraz nowe dwa punkty: kościół filialny pod wezwaniem świętego Stanisława Kostki w Domaradzu przejęty po protestantach w 1972 roku i kościół filialny pod wezwaniem Matki Boskiej Częstochowskiej, poświęcony 9 lipca 1971 roku⁷⁸. Do struktur parafii w Zagórzycy nie należy już kościół w Damnie gdzie erygowano parafie 28

---

⁷⁶ Schematyzm AAKL i PP, Gorzów Wielkopolski 1949, s. 213

⁷⁷ Schematyzm AAKL i PP, Gorzów Wielkopolski 1949, s. 202, 213.

⁷⁸ Schematyzm Diecezji Gorzowskiej, Gorzów Wielkopolski, s. 193.

sierpnia 1973 roku⁷⁹. Kolejne lata charakteryzują się stałą ilością kościołów jak i prawie niezmiennym stanem miejscowości. Najczęściej niewielkie różnice odnośnie liczby miejscowości wynikały z łączenia się dwóch wsi, osad w jedną miejscowość. Kościołem, który dołączono się na rzecz nowo utworzonej parafii w Dobieszewie w 1981 roku był kościół w Warblewie.

Od tego momentu erygowania, czyli 1981 roku po dziś dzień do parafii pod wezwaniem świętego Józefa w Zagórzycy należą kościoły:

- kościół parafialny p.w. świętego Józefa w Zagórzycy,
- kościół filialny p.w. Matki Boskiej Częstochowskiej w Damnicy,
- kościół filialny p.w. świętego Stanisława Kostki w Domaradzu.

---

⁷⁹ Schematyzm Diecezji Koszalińsko- Kołobrzeskiej, Koszalin 1987, s. 228.